

смыслы темы базируются на знакомстве автора с работами Ф. Анкерсмита, В. Вжосека, Ж. Ле Гоффа, А. Гуревича, П. Нора, Э. Смита и др. Некоторые из их взглядов цитируются и рассматриваются во вступительной части статьи. Особое значение уделяется трактовке «метафоры», как понятийной и сущностной категории философско-исторического контекста. В разрезе анализа наработок отечественной гуманитаристики приводятся трактовки и оценочные суждения относительно украинской национальной идеи представителей громадского движения, философов, историков, историографов. Через анализ массива исследовательских работ раскрывается значение культуры как основы для вызревания национальных стремлений украинского народа.

Ключевые слова: украинская национальная идея, историографическая метафора, историописание, громадское движение, культура.

Nahaiko T. Ukrainian National Idea as a Historiographical Metaphor (in ref. to the History of Community Movement in the second half of the 19th century).

The author, through the analysis of theoretical and historiosophical principles and scientific researching, looks into historiographical definition that covers the intention of Ukrainian society as a nation to its independent state development. The key concentric circle of this process is the public movement of the second half of the 19th century, the movement to a large extent shaped and denoted main borderlines of Ukrainian national idea. Theoretical points of this subject are based on author's acquaintance with works of F. Ankersmit, W. Wrzosek, J. Le Goff, A. Hurevich, P. Nor, E. Smith, and others. Some of their points are viewed and cited in the opening. Special place is taken for interpreting the «metaphor» as a category of notion and essence in philosophical and historical context. In terms of analysis of works of a national humanitaristics some interpretations and value judgments regarding Ukrainian national idea expressed by the representatives of community movement, philosophers, historians, historiographers etc. are mentioned. The meaning of culture as a basis for a place where national intents of Ukrainian society are getting ripe, is clearly revealed through the mass of research works being studied.

Key words: Ukrainian national idea, historiographical metaphor, history writing, community movement, culture.

Одержано 26.09.2016

УДК 930.24:271.4] (477)

Тарас Пшеничний
(Київ)

**ДЕРЖАВНІСТЬ І ДУХОВНІСТЬ: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД
НА ДЕРЖАВОТВОРЧІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ
У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ.**

У статті представлено думку щодо впливу духовного феномену суспільства на державотворчі процеси в Україні у першій половині ХХ ст. Автор статті намагається показати, що окрім суспільно-політичних трансформацій, які відігравали і відграють важливу роль у виборі вектору руху суспільства, слід особливо відзначити місце духовного чинника у складних умовах ідентифікації нації. Здійснено спробу обґрунтування ролі церкви у вихованні нової генерації української еліти, показано роль церковних лідерів у побудові здорової парадигми в українському суспільстві.

Загалом, автором здійснено спробу показати, що духовність народу – це невід'ємна складова народної педагогічної моделі, на якій виховуються покоління. Вона синтезує низку важливих концептуальних характеристик зрілості соціуму до самовизначення: патріотизм, відчуття власної гідності, любов до батьківщини, повагу до історії свого народу тощо.

Ключові слова: державність, духовність, нація, національна ідея, ідеологія.

«Тільки в Батьківщині через законну рідну державу народ вповні
заспокоює свої духовні й суспільні потреби
та досягає найвищій ступеню ладу, безпеки і добробуту»
(Патріарх Йосип Сліпий)

Історія української державності пов'язана зі складними процесами духовного, ментального та культурного самовизначення українського народу. Окрім суспільно-політичних трансформацій, які відігравали і сьогодні відграють важливу роль у виборі вектору руху

суспільства, слід особливо відзначити місце духовного чинника в складних умовах ідентифікації нації. Минуле і сьогодення відверто вказує, що відсутність здорової духовної суспільної платформи може призвести до серйозного гуманітарного колапсу народу, нації, держави. Її відсутність, а часто й спотвореність, здатна підірвати національну ідею, зробивши з неї збочену ідеологію. Адже на здоровій суспільній духовності будується стратегія розвитку суспільства.

Духовність народу – це невід’ємна складова народної педагогічної моделі, на якій виховуються покоління. Вона синтезує низку важливих концептуальних характеристик зрілості соціуму до самовизначення: патріотизм, відчуття власної гідності, любов до батьківщини, повагу до історії свого народу тощо. З іншого боку, вона є ірраціональним феноменом, який на підсвідомому рівні пробуджує в людини, а відтак і суспільства, інтерес до розуміння свого місця у просторі-часі, відчуття відповідальності за події та їхні наслідки.

Актуальність цього невеликого наукового дослідження полягає у спробі переосмислення вітчизняних, доволі непростих, процесів в українському державотворенні. Не йдеться про руйнування традиційних схем, якими керуються вчені при вивченні цієї проблематики, однак ставиться за мету показати вплив саме духовного чинника на цей процес.

У вітчизняній та світовій історіографії дедалі частіше здійснюються спроби оцінити вплив духовного чинника на процес становлення і розбудови української державності. Зазвичай це здійснюють через дослідження історії українських церков, які є репрезентаторами духовної культури. Перші дослідження почали з’являтися ще до Другої світової війни. У 1948 р. історик І. Крип’якевич та Д. Дорошенко описували роль церкви у консолідації народу в умовах війн і національних змагань [4, с.760-861]. М. Брадович висвітлював значення впливу духовного фактору на кристалізацію національної ідеї суспільства [3, с.5-10]. Про феномен церкви і нації писав сучасний український історик О. Турій [10, с.132-147]. Проте, ця тема далі залишається маловивченою. Кожен з дослідників у контексті своєї наукової проблематики намагався показати вплив церковного фактору на державотворчі процеси. Однак, тандем духовності і державності – це не лише проблема церковно-державних відносин. За ним приховано значно глибше, до певної міри метафізичне, розуміння рівня духовності суспільства та її впливу на його консолідацію, громадянську позицію, національну ідею тощо.

Роль церкви у державному будівництві важко недооцінити. В історії української державності існує безліч випадків, коли церковний фактор відігравав ключову роль у побудові національної стратегії розвитку суспільства. Проте, у багатьох моментах він також ставав серйозним каменем спотикання. Коренем проблемних явищ часто були амбіції церковних лідерів, меркантильні розрахунки яких неодноразово породжували серйозні кризові явища в суспільстві. Часто духовна сфера народу перебувала під впливом ідеологічних систем, моделей, культури тоталітарних держав тощо.

У ХХ ст. вітчизняна соціогуманітарна сфера опинилася у кризовому становищі, якщо не занепаді. Суспільно-політичні експерименти мали потрібний вимір. З одного боку, розкривали горизонти надій на світле майбутнє, з іншого – поглиблювали суспільну диференціацію, а потрете, підривали духовність українського народу. З погляду сучасності розуміємо, що останнє виявилось фатальним для цілого покоління українців. Через трансформування церковного життя, одержавлення українського церковного простору було запущено механізм руйнування автентичності буття українського народу, його засадничих концепцій незалежності, свободи, віровизнання тощо.

Разом з тим, вітчизняна історія знала чимало духовних лідерів українського народу. Їхня участь у спільно-політичних процесах виходила з розуміння відповідальності за події, які відбувалися. Перш за все необхідно відзначити митрополита Української греко-католицької церкви Андрея Шептицького та митрополита Української Православної Церкви Василя Липківського. В умовах політичної розбалансованості вони ставали голосом «вопіючого в пустелі», що, на превеликий жаль, часто недооцінювалося вітчизняною політичною елітою. Так, в одному зі своїх листів до вірних Української греко-католицької церкви митрополит Андрей Шептицький писав: «Нехай Бог дає все нашому народові мудрих провідників в суспільному і політичному життю, котрі би не шукали свого, а загального добра, котрі би давали провід, а не улягали кожному вітрові загальної опінії, котрі би сміло і голосно признавалися до принципів Христової віри» [1, с.137]. Відразу необхідно відзначити, що у цих словах немає жодного прозелітизму, який намагалися знайти ідеологічні структури в радянську добу. Радше у них зустрічаємо конкретні рекомендації для формування української політичної еліти. Це була

необхідність, яку диктували обставини часу. Вони, зокрема, формували й нову парадигму українського патріотизму. Ще у 1908 р. А. Шептицький, який вмів відчитувати знаки часу та добре орієнтувався в політиці, у своєму посланні так описував патріотизм: «Служба народови, служба вітчизні – се служба свята, також Богу віддавана...» [1, с.83]. Власне, для багатьох жителів краю ці рядки були аксіомою, вони увійшли в народну педагогіку, академічне середовище, духовні семінарії тощо.

Проте, національні змагання першої половини ХХ ст. вказували й на діаметрально-протилежну позицію тогочасних політиків. Переконанау прогресивності політичних методів побудови української державності, тогочасна політична еліта допустилася низки серйозних помилок. Всі вони полягали у відсутності ідеї, яка б консолідувала суспільство. В даному випадку йдеться про нехтування духовним фактором, який поза усіма гаслами та програмними документами, на підсвідомому рівні здатен пробудити в народі відчуття єднання. Очевидно, враховуючи такий підхід в оцінці державотворчих процесів 1917 – 1920 рр., історик Д. Дорошенко ділився своїми роздумами: «... у програмних документах українських партій церковна справа не займає ніякого місця. Революція 1905 р. та її наслідки нагадали однак про існування українського монументу у справі церковній» [5, с.49]. І він знаходився значно глибше, аніж «будівельні блоки» національної ідентичності» [9, с.283], про які писав О. Субтельний. Духовність потребує певного пробудження, виходу кожної людини за межі власної комфортної зони. Власне до такого пробудження своїм прикладом і словом закликали ієрархи церков. Так, у першій половині ХХ ст. греко-католицьке духовенство практично повністю інтегрувалося в життя різних суспільних інститутів, намагаючись виховати кожен на своєму рівні нову генерацію українців. Іншими словами, вони стали виконувати загально-соціальні функції, які почали впливати на політичну палітру регіону. Йдеться, зокрема, про комунікативну, інтегративну, консервативно-зберігаючу, когнітивну, орієнтаційну функції [6, с.6-7].

У 1918 р. з церковного середовища Галичини вийшла ініціатива з подолання суспільно-політичної кризи. Зокрема, йшлося про створення потужної антимоסקвофільської опозиції в краї та популяризації українського питання на міжнародній арені. Вже у лютому того ж року греко-католицьке духовенство взяло активну участь у дискусії навколо питання про утворення безпартійної бойової організації національної оборони, яку започаткував заступник голови УПР Є. Левицький. З березня того ж року духовенство та єпископат взяли участь в урочистостях з нагоди «Свята миру і української державності», засвідчивши тим самим повну солідарність з народом на шляху побудови української держави. Так, Станіславський єпископ Г. Хомишин у цей день звернувся до 50-ти тисячного мітингу зі словами: «... Чотири роки кривавився наш нарід по цей і по той бік державної межі, що розділяла нашу націю. І ось той нарід-мученик... над яким уже панахиду відправляли задрі й лукаві його вороги – не згинув у вихрах віків. Він воскрес оце до нового життя. І... він саме перший на цілому світі – сказав: Досить крові, досить ворожнечі, досить сліз, нехай буде мир!» [4, с.781].

Необхідно зауважити, що суспільство чекало миру, про який говорили духовні лідери. Однак політична еліта не була готова прислухатися до голосу Церкви. До певної міри, вона сама змаргінесувала її, оскільки у програмних документах українського політичного істеблішменту все ж таки її місце залишалося не визначеним. Насамперед йдеться про концепцію релігійної політики чотирьох державних організацій, які представляли Українська Центральна Рада, Гетьманат П. Скоропадського, Директорія УНР та Західноукраїнська Народна Республіка. Кожен з них мав власне бачення церкви у стратегії побудови національної держави, і, можливо саме це було прорахунком стратегічного значення. Окрім того, релігійно-церковне тло залишалося розділене конфесійно і часто такий поділ також виходив з відсутності універсальної програми консолідації суспільства. Український історик М. Брадович з цього приводу писав: «Внутрішній духовний мир, душевне усучільнення нації, не буде завершено, поки існуватимуть поруч себе дві організаційно роз'єднані українські Церкви. З національного погляду такий розділ небезпечний іще тим, що він збігається з політично-культурним поділом на «галичан» і «наддніпрянців»» [3, с.62].

Події 1920-х рр. вкотре актуалізували необхідність переосмислення духовного фактору у вітчизняних політичних змаганнях. Своєрідна федералізація, до певної міри, несла видимі позитивні зміни в суспільство, однак, як виявилось згодом, вони набули діаметрально-протилежного значення. Інтеграція радянської моделі суспільних відносин супроводжувалася радикалізацією міжособистісних відносин, поглибленням церковної кризи тощо. Митрополит

Української Православної Церкви Василь Липківський, сучасник подій, наголошував, що в умовах бездержавності церква для свого народу повинна стати консолідуючою силою. Зокрема, єпископ писав: «... в нових обставинах світового життя ... [Церква] ... вже не мусить бути ні державна, ні одержавлена, а мусить бути відокремлена від держави, мусить знайти собі таку ділянку життя на землі, якої не може взяти жодна інша організація» [7, с.12].

Схожі висловлювання ми зустрічаємо також у митрополита Андрея Шептицького. Перефразовуючи слова Глави УГКЦ, якими він звертався до української молоді, інтегруючи їх до нашої проблеми, необхідно звернути увагу, що фундаментом української державності, як і будь-якої іншої, є любов до Батьківщини. Це, на його переконання, те відчуття і почуття, яке здатне будувати: «... любов, що йде аж до жертви, а не раз до цілковитої жертви зі себе, зі свого добра, зі своєї будуччини і зі щастя власного, а навіть зі щастя і добра Ваших батьків» [11, с.104].

Зрілість духовного розвитку суспільства, на думку того ж таки Андрея Шептицького, це велика відповідальність перед поколіннями. Тому, вважав він, політична еліта повинна керуватися раціональним осмисленням сутності речей, які вона намагається втілити в життя. Водночас митрополит зауважував, що стихійність у політичній діяльності може нести катастрофічні наслідки. Особливо він звертався з такими думками до молоді генерации українських політиків. Ось що писав Глава Церкви: «... Ви, і це природна недостача Вашого віку, в жертві йдете часом так далеко, що Ви не лише себе готові посвятити, але й готові посвятити чуже добро і загальнонаціональні цінності. А це вже не є прикмета, а пересада, що може знищити до самої суті ту прикмету, з якою лучиться. Чуже добро і чуже щастя повинно бути святе не лише для християнина, але й для людини, як такої. І нарушувати це добро не вільно нікому. Бо найкраща ціль не освячує лихих засобів» [11, с.105].

До Другої світової війни церква в українському суспільстві користувалася повагою і авторитетом. В силу обставин часу вона стала гарантом збереження національної парадигми українського народу. Українська Православна Церква, до свого остаточного перетворення на складову частину російського державного механізму, забезпечувала духовну підтримку населенню Правобережної, Наддніпрянської і частково Лівобережної України. Західно-український регіон продовжував перебувати під опікою Української греко-католицької церкви. Та загалом, серйозний авторитет церкви в суспільстві Кардинал УГКЦ Іван-Мирослав Любачівський пояснював тим, що «Українська національно-патріотична ідея є нерозривно з'єднана у визвольній боротьбі української нації з ідеєю християнства, яке дає нездолану силу тій боротьбі. Бог і Україна – це дороговказ на життєвому шляху українця» [8, с.52].

Державність – це стан суспільства, суспільної свідомості, який формується протягом поколінь. І так склалося, що саме на базі українського церковного простору першої половини ХХ ст. виховувалася парадигма української державності. І надзвичайно важливо зазначити той факт, що це добре розуміли передові гравці на геополітичній карті Центрально-Східної Європи. Тому не випадково протягом 1920-х – 1930-х рр. цей оазис української духовності почав піддаватися «ущільненню». Поступово його центром стала Галичина та її церковно-релігійний простір. Завдяки авторитетові свого Глави, а також окремих єпископів, зокрема Г. Хомишина, греко-католицька церква перебрала на себе роль української національної церкви. Не одне покоління істориків намагалося пояснити суть феномену українського греко-католицизму та його засадничих правил. Однак, саме детальний підхід до пізнання і розуміння УГКЦ та її соціальної місії, не дозволяв побачити очевидних речей. Керуючись виключно раціональними методами пізнання природи церковного служіння, історики, філософи тощо, недостатньо приділяли уваги метафізичній природі Церкви. Адже власне на основі християнської моралі, духовні лідери українських церков протягом першої половини ХХ ст. будували парадигму розбудови української держави. Згадуваний вже М. Брадович констатував, що українська політична еліта над такою методологією державності мало задумувалася. Дослідник з цього приводу влучно написав: «... на ділі радянська і німецька ідеологічні системи набагато краще розуміли значення Української Церкви, ... для національного українського руху, аніж самі українці» [3, с.68].

Коли ми намагаємося показати вплив духовного чинника на державотворчі процеси в Україні, ми, перш за все, повинні враховувати його особливість у східнослов'янському просторі. Йдеться про його унікальність, харизму та глибинну сутність. Він не схожий до російського, має спільні риси з білоруським, проте володіє українською автентикою. Зокрема М. Бердяєв українське церковне середовище жодним чином не пов'язував з російським національним духом, вважаючи останній штучним утворенням, яке не здатне ані консолідувати суспільство, ані

сприяти національному піднесенню. У ньому, зазначав вчений, не існує свободи, яка б дала поштовх до формування справжньої російської духовності: «... безмежна свобода повертається безмежним рабством...» [2, с.15] для неї.

Підсумовуючи подані вище думки з приводу впливу духовного фактору на політичні процеси в Україні у першій половині ХХ ст., необхідно відзначити кілька аспектів. По-перше, духовність, як ознака життєдіяльності суспільства, безпосередньо впливає на його політичне самовизначення. По-друге, державотворчі процеси дали поштовх духовному пробудженню українського суспільства, повернули довіру Церкві, акумулювали внутрішній потенціал нації, вплинули на формування нової генерації еліти. По-третє, синтез духовного пробудження і державотворчі процеси початку ХХ ст. змусили народ переоцінити свої пріоритети, що, на жаль, з одного боку надзвичайно складно було зробити, а з іншого, потребувало значно більше часу для досягнення. Початок Другої світової війни став викликом для українського народу, до якого він не був готовий. Нова система суспільних координат насаджувала іншу, радянську модель духовності, яка нічого спільного з не мала з духовністю християнської цивілізації. Сьогодні ми відчуваємо це у власному житті та у житті країни загалом. Ліками від цієї хвороби є повернення до власної духовної спадщини та піднесення її на поверхню суспільного життя.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Андрей Шептицький. До вас моє слово. 150 цитат митрополита. До 150-ліття від дня народження / Гол. ред. В. Ільченко. – К.: ТОВ «Новий друк», 2015. – 208 с.
2. Бердяев Н.А. Судьба России / Н.А. Бердяев. – М.: Изд-во МГУ, 1990. – 256 с.
3. Брадович М. Одна нація – одна держава / М. Брадович. – Б.м., 1950. – 99 с.
4. Велика історія України / Упоряд. І. Крип'якевич, Д. Дорошенко, Я. Пастернак. – Львів; Вінніпег: Видав. І. Тиктор, 1948. – 967 с.
5. Дорошенко Д. Православна Церква в минулому й сучасному житті українського народу / Д. Дорошенко. – Берлін: б.в., 1940. – 69 с.
6. Кошетар У.П. Українська греко-католицька церква в суспільно-політичному житті Галичини (1900 – 1939 рр.): Навч. посібник / У.П. Кошетар. – К.: МАУП, 2005. – 128 с.
7. Липківський Василь (Митрополит). Відродження церкви в Україні (1917 - 1930) / В. Липківський (Митрополит). – Торонто: Вид-во «Добра Книжка», 1959. – 335 с.
8. Любачівський Мирослав-Іван. Чи справді було хрещення Росії 988 року? / Мирослав-Іван Любачівський. – Рим-Мюнхен: б.в., 1986. – 87 с.
9. Субтельний О. Україна: історія. 3-тє вид. / Орест Субтельний. – К.: Либідь, 1993. – 720 с.
10. Турій О. Церква і Нація: проблема релігійної та національної ідентичності галицьких греко-католиків у період «Весни народів» / О. Турій // Богословія. – Львів: б.в., 2000. – Т. 64. – Кн. 1-4. – С. 132 – 147.
11. Шептицький Андрей (Митрополит). Твори Опера (морально-пасторальні) / Андрей Шептицький (Митрополит). – Рим: б.в., 1983. – 548 с.

REFERENCES

1. Andrei Sheptytskyi. Do vas moie slovo. 150 tsytat mytropolyta . Do 150-littia vid dnia narodzhennia / Hol. red. V. Ilchenko. – K.: TOV «Novyi druk», 2015. – 208 s.
2. Berdiaev N.A. Sudba Rossyy / N.A. Berdiaev. – M.: Yzd-vo MHU, 1990. – 256 s.
3. Bradovych M. Odnа natsiia – odnа derzhava / M. Bradovych. – B.m., 1950. – 99 s.
4. Velyka istoriia Ukrainy / Uporiad. I. Kryp'iakevych, D. Doroshenko, Ia. Pasternak. – Lviv; Vinnipeh: Vydav. I. Tyktor, 1948. – 967 s.
5. Doroshenko D. Pravoslavna Tserkva v mynulomu i suchasnomu zhytti ukrainskoho narodu / D. Doroshenko. – Berlin: b.v., 1940. – 69 s.
6. Koshetar U.P. Ukrainska hreko-katolytska tserkva v suspilno-politychnomu zhytti Halychyny (1900 – 1939 rr.): Navch. posibnyk / U.P. Koshetar. – K.: MAUP, 2005. – 128 s.
7. Lypkivskyi Vasyl (Mytropolyt). Vidrozhennia tserkvy v Ukraini (1917 - 1930) / V. Lypkivskyi (Mytropolyt). – Toronto: Vyd-vo «Dobra Knyzhka», 1959. – 335 s.
8. Liubachivskyi Myroslav-Ivan. Chy spravdi bulo khreshchennia Rosii 988 roku? / Myroslav-Ivan Liubachivskyi. – Rym-Miunkhen: b.v., 1986. – 87 s.
9. Subtelnyi O. Ukraina: istoriia. 3-tie vyd. / Orest Subtelnyi. – K.: Lybid, 1993. – 720 s.
10. Turii O. Tserkva i Natsiia: problema relihiinoi ta natsionalnoi identychnosti halytskykh hreko-katolykiv u period «Vesny narodiv» / O. Turii // Bohosloviia. – Lviv: b.v., 2000. – T. 64. – Kn. 1-4. – S. 132 – 147.
11. Sheptytskyi Andrei (Mytropolyt). Tvory Opera (moralno-pastoralni) / Andrei Sheptytskyi (Mytropolyt). – Rym: b.v., 1983. – 548 s.

Пшеничный Т. Государственность и духовность: современный взгляд на государственные процессы в Украине в первой половине XX века.

В статье представлено мнение о влиянии общественной духовности на процессы построения украинского государства в первой половине XX в. Автор статьи пытается показать, что кроме общественно-политических трансформаций, которые играли и играют важную роль в выборе вектора движения общества, следует особо отметить место духовного фактора в сложных условиях идентификации нации. Предпринята попытка обоснования роли церкви в воспитании нового поколения украинской элиты, показана роль церковных лидеров в построении здоровой парадигмы в украинском обществе.

В общем, автором предпринята попытка показать, что духовность народа – это неотъемлемая составляющая народной педагогической модели, на которой воспитываются поколения. Она синтезирует ряд важных концептуальных характеристик зрелости социума к самоопределению: патриотизм, чувство собственного достоинства, любовь к родине, уважение к истории своего народа и т.д.

Ключевые слова: государственность, нация, национальная идея, идеология.

Pshenychnyy T. Public and spirituality: current view on governmental processes in Ukraine in the first half of XX century

This article presents an opinion on the impact of the spiritual phenomenon of society in state processes in Ukraine in the first half of the twentieth century. The author tries to show that in addition to the social and political transformations that have played and play an important role in selecting the motion vectors society should emphasize spiritual place in difficult conditions factor authentication nation. Attempted justification of the role of the church in the education of a new generation of Ukrainian elite, the role of religious leaders in building a healthy paradigm in Ukrainian society.

In general, the author attempted to show that spiritual people - is an integral part of national educational model, which brought generations. It synthesizes a number of important conceptual maturity characteristics of society to self-determination, patriotism, dignity, love of country, respect for the history of his people and so on.

Key words: statehood, spirituality, nation, national idea, ideology.

Одержано 6.09.2016

УДК 94:355/359(477)«1917/1918»

Андрій Лисенко
(Переяслав-Хмельницький)

ВІЙСЬКОВА ПОЛІТИКА ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ У ХОДІ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

У статті здійснена спроба проаналізувати реальні кроки керівництва Центральної Ради з питань створення української армії. Позиції керівництва центрального органу управління Україною виявилися діаметрально протилежними до прагнень рядових українців і військовослужбовців, які перебували на службі в збройних силах Російської імперії. Саме помилкові кроки та соціалістичні ілюзії українських урядовців призвели до того, що країна та її громадяни виявилися беззахисними перед великоросійськими військовими частинами, що вторглись на українські терени.

Ключові слова: українізація, військовослужбовці, солдати, офіцери, збройні сили, війна, агітація, військові частини.

Сучасний період існування української держави в умовах агресії з боку Російської Федерації спонукає дослідників української історії та й просто громадян цікавитися періодом 1917-1918 рр., коли для існування України постали нові виклики. Інтерес викликає військова політика Центральної Ради, причини й наслідки прорахунків українського уряду у сфері військового будівництва та організації захисту держави від зовнішньої агресії. Починаючи з 20-х рр. XX ст. історики й учасники досліджуваних подій намагалися узагальнити наявний матеріал та дійти висновків щодо реалізації військової політики керівництвом Центральної Ради та противників відновлення української державності. Ми можемо згадати, серед інших: «Революционное движение в русской армии. 27 февр. – 24 окт. 1917 г: Сборник документов» [10], роботи М.Падалка [9], В.Антонова-Овсеєнка [1], Є.Бош [2], М.Какуріна [5], С.Ф. Найди [8],